

LAUDATIO

În onoarea Domnului Profesor Universitar Doctor
Georgios Mantzaridis, Profesor Emeritus al Universității
„Aristotel” din Tesalonic,
cu ocazia decernării titlului de
Doctor Honoris Causa al Universității „Alexandru
Ioan Cuza” din Iași

12 Noiembrie 2014

www.uaic.ro

Laudatio

În onoarea Domnului Profesor Universitar Doctor **Georgios Mantzaridis**, Profesor Emeritus al Universității „Aristotel” din Tesalonic, cu ocazia decernării titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Domnul Profesor emerit Georgios Mantzaridis s-a născut în Tesalonic în anul 1935. Aici a urmat cursurile școlii primare și gimnaziale, precum și cele liceale. A urmat apoi cursurile Facultății de Teologie a Universității „Aristotel” din Tesalonic, instituție de învățământ cu care s-a identificat timp de 50 de ani. În anul 1957, devine licențiat al Facultății de Teologie, iar după satisfacerea stagiului militar continuă cu studiile de doctorat în cadrul aceleiași facultăți. Între anii 1962-1964, a beneficiat de burse de studii postuniversitare din partea statului francez la Strasbourg (Franța) și în Germania, la München, din partea Fundației *Alexander von Humboldt*.

În anul 1960 primește titlul de Doctor în Teologie al Facultății de Teologie din Tesalonic, cu teza: *Activitatea învățătorească a lui Origen*. După susținerea tezei de doctorat activează o perioadă de timp ca asistent științific al catedrei de Patrologie a Facultății din Tesalonic condusă de regretatul patrolog Panaiotis Hristou. Rodul acestei perioade de studiu l-a reprezentat teza intitulată: *Despre îndumnezeirea omului în*

învățătura Sf. Grigorie Palama. Aceasta lucrare, susținută în cadrul examenului pentru titularizare în învățământul universitar, a fost tradusă în multe limbi și a constituit o contribuție semnificativă la cunoașterea teologiei și spiritualității palamite. În septembrie 1969 a fost numit profesor la catedra de Teologie Morală și Sociologie Creștină, fiind și primul profesor de teologie al Facultății din Tesalonic al carei absolvent a și fost.

Ca profesor de Teologie Morală, a încercat să traseze acestei discipline, dar și întregii catedre de Teologie Morală și Sociologie, perspective și direcții noi, pe care le-a îmbogățit în acord cu noutățile ce apăreau la nivel științific în aceste domenii.

Între 1976-1977 a fost Decan al facultății, în această calitate a promovat dialogul și cooperarea academică cu facultăți de teologie din străinătate.

Astfel, în anul 1976, a predat un curs de sociologie generală în cadrul Universității din München, *Secția Științe Sociale*; în anul 1987, a susținut cursuri de Teologie Ortodoxă la Universitatea din Salzburg, Austria (*Salzburger Hochschulwochen*); iar în anul 2002, a predat cursuri de *Bioetică* la Facultatea de Teologie *Sf. Ioan Damaschin* din Balamand, Liban. De asemenea, a participat la nenumărate colocvii, simpozioane și congrese internaționale de specialitate în Grecia, Cipru, România, Europa și America. A fost redactor

și consilier științific al unei serii de emisiuni televizate ce priveau Ortodoxia, emisiuni difuzate de televiziunea germană *Südwestfunk* din Baden- Baden.

Activitatea de cercetare a domnului profesor Georgios Mantzaridis s-a concretizat într-un număr impresionant de titluri (peste 200) sub formă de monografii, studii, articole și ediții critice ale unor opere patristice, cu impact major în cercetarea teologică.

Dintre lucrările cele mai importante ale Domniei Sale, menționăm următoarele:

1. *Lucrarea didactică a lui Origen*, teză de doctorat, Tesalonic, 1960;
2. *Învățătura despre îndumnezeirea omului la Sfântul Grigorie Palama*, teză de abilitare pentru funcția de Conferențiar, Tesalonic, 1963;
3. *Probleme de sociologie a Ortodoxiei*, lucrare colectivă, Editura P. Pournaras, Tesalonic, 1975;
4. *Originile sociologiei creștinismului*, Editura P. Pournaras, Tesalonic, 1985;
5. *Viața duhovnicească ortodoxă*, Editura P. Pournaras, Tesalonic, ²1993;
6. *Teologia empirică în ecologie și politică*, Editura P. Pournaras, Tesalonic, 1994;
7. *Teologia ortodoxă și viața socială*, Editura P. Pournaras, Tesalonic, ²1996;
8. *Persoană și instituții*, Editura P. Pournaras, Tesalonic, - 1997;
9. *Sociologia creștinismului*, Editura P. Pournaras, Tesalonic, ⁵1999;
10. *Globalizare și universalitate. Himeră și adevăr*, Editura P. Pournaras, Tesalonic, 2001;
11. *Morala creștină*, vol. I, Editura P. Pournaras, Tesalonic, 2002;

12. *Morala creștină*, vol. II, Editura P. Pournaras, Tesalonic, 2003;
13. *Adevăr și viață: de la dogmă la morală*, Editura Indiktos, 2012;
14. *Soziologie des Christentums*, Berlin, 1981.
15. *The Deification of Man*, New York, 1984.
16. *Etica e vita spirituale. Una prospettiva Ortodossa*, Bologna, 1989.
17. *Saint Grégoire Palamas. De la deification de l'être humain*, Lausanne, 1990, 160 pp.
18. *Orthodox Spiritual Life*, Brookline, Massachusetts, 1994.
19. *Grundlinien christlicher Ethik*, Veröffentlichungen des Instituts für Orthodoxe Theologie, Band 6, St. Ottilien, 1998.

Pentru această operă teologică bogată și diversă, Domnul profesor Mantzaridis a primit, în anul 1986, cea mai înaltă distincție a Patriarhiei Ecumenice; în anul 1987, Crucea de Aur din partea Mitropoliei Germaniei; în anul 2001, distincția „Crucea patriarhală pentru mireni” din partea Patriarhiei Române.

În data de 13 noiembrie 2001 a fost distins cu titlul *Doctor Honoris Causa* al Universității din București.

Toate aceste distincții reflectă prețuirea unei vocații academice de excepție și a unei opere cu multiple valențe pe care dorim să o evidențiem în continuare dintr-o întreită perspectivă: teologică, morală și ecumenică.

A. Din perspectivă teologică, opera Domnului profesor Mantzaridis reflectă preocuparea sa constantă de a păstra unitatea și armonia dintre teologia academică și viața Bisericii, dintre fidelitatea față de tradiție și receptivitatea față de nou, pasiunea pentru păstrarea și mărturisirea Adevărului integral al credinței creștine și dorința de a sluji și transfigura lumea aceasta pe care Dumnezeu o menține prin iubirea Sa.

În viziunea Domnului profesor Mantzaridis, teologia este conștiința reflexivă a Bisericii și de aceea trebuie să rămână fidelă învățaturii sale pentru a adânci și înviora slujirea ei în lumea de azi. Din această perspectivă, vocația principală a teologiei contemporane este aceea de a forma conștiința morală, spirituală și eclesială a celor care decid să devină slujitori ai Bisericii. Biserica nu este o simplă organizație religioasă a credincioșilor, ci un organism teandric, o comunitate sacramentală, în care și prin care Dumnezeu cel în Treime slăvit revarsă harul său comunitar peste lume. Cine trăiește conștient și responsabil în acest spațiu divino-uman este iluminat de Hristos prin Duhul Sfânt, formând împreună cu Hristos și cu ceilalți membri ai Bisericii un singur trup tainic. În acest sens, trăirea în Hristos nu este o realitate individualistă. Cei care sunt în Hristos și în Biserica Sa nu sunt indivizi izolați, ci persoane care constituie o comunitate (Gal. 3,21) în care sălășluiește Duhul Sfânt (Rom. 8,9).

Astfel, Biserica unește interior pe toți cei care mărturisesc aceeași credință, se împărtășesc cu aceleași taine și păstrează aceeași credință.

Luând în considerare și misiunea pe care Facultatea de Teologie trebuie să și-o asume în Universitate, domnul profesor Mantzaridis consideră că teologia contemporană trebuie să promoveze un dialog rodnic și responsabil cu alte discipline care, la rândul lor, în mediul universitar, se ocupă de problemele omului de astăzi și de mediul social în care trăiește. Mult timp, teologia academică s-a preocupat doar de principii și concepte generale și a neglijat condițiile existențiale concrete în care acestea pot fi asumate. Cercetările recente din domeniul științelor umaniste ne atrag atenția asupra faptului că viața morală și spirituală nu este doar rezultatul aplicării unor principii formale, care pleacă de la o viziune generală despre om și lume, ci depinde și de condițiile concrete de viață, de interacțiunea motivelor și scopurilor, de complexitatea relațiilor în care ea se desfășoară. Cercetarea acestor aspecte oferă teologiei o perspectivă mai realistă asupra condițiilor și structurilor psiho-sociale actuale, în orizontul cărora trebuie să se întrupeze principiile vieții morale creștine. De aceea, concluziile la care ajung anumite cercetări din domeniul științelor, în general, și al științelor umaniste, în special, deși ele nu sunt științe normative, trebuie să-și găsească locul în cercetarea teologică actuală.

B. Din perspectivă morală, opera domnului profesor Mantzaridis reflectă preocuparea Domniei Sale de a da un răspuns teologic provocărilor și dilemelor morale provocate de procesul de globalizare și secularizare specific societății contemporane. Aceste provocări sunt lansate din două direcții distincte: ideologică și biotehnologică.

1) Din perspectivă ideologică, așa cum constatăm, din unele dezbateri publice, teologia, în general, și teologia morală, în special, este percepută ca o “suprastructură” ideologică a instituției eclesiale, ce are tendința de a-și impune, în mod constrângător, sistemul său de valori religioase, morale, sociale, culturale etc.

Plecând de la această constatare, domnul profesor Mantzaridis argumentează faptul că Teologia nu este ideologie deoarece nu este o expresie a „imăginarului social sau cultural”, ci este conștiința reflexivă a Bisericii în lucrarea ei de păstrare, actualizare și transmitere a Revelației lui Dumnezeu în lume, manifestată deplin în jertfa de pe cruce a Mântuitorului Iisus Hristos; teologia nu este ideologie pentru că nu este un act de disimulare și determinare a vieții reale sau a „praxis-ului” așa cum o definea Marx. Conceptul de „praxis” există, evident, în Teologie, însă el are o altă conotație. „Praxis-ul” sau etapa practică a Teologiei are ca scop eliberarea omului de patimile egoiste și egocentriste pentru a deveni un martor fidel al iubirii și dreptății lui Dumnezeu față de lume. De aceea

funcția Teologiei nu este una „ideo-logică”, ci una slujitoare. Teologia s-a născut în sânul Bisericii, adică al comunității creștine, și este călăuzită de credința și viața duhovnicească a tuturor generațiilor de creștini, care s-au străduit în timpul trecerii lor prin lume să-și sfințească viața nu în mod izolat și egoist, ci în comuniune cu întreaga Biserică și, prin ea, cu Mântuitorul Iisus Hristos, Întemeietorul Bisericii.

2) Provocările lansate din domeniul tehnologic și biotehnologic sunt mult mai îngrijorătoare întrucât, prin capacitatea lor de manipulare și inginerie genetică, biotehnologiile actuale pot afecta profund nu doar regnul vegetal și animal, ci însăși existența, libertatea și demnitatea umană.

Astăzi, când vorbesc de tehnologii și de biotehnologii, specialiștii în domeniu se gândesc în primul rând la noile tehnologii ale informației și comunicării și la revoluția pe care ele o declanșează în toate domeniile vieții umane, deci și în domeniul vieții morale.

Deși sunt încredințate specialiștilor care lucrează în laboratoare, biotehnologiile ne privesc pe fiecare în parte pentru că fiecare facem parte din patrimoniul universal al umanității. Deciziile care se iau în laboratoare ne afectează mai mult sau mai puțin și de aceea fiecare trebuie să avem un punct de vedere. Dacă într-o societate democratică legislația trebuie să exprime voința majorității, ea nu va putea fi

elaborată decât dacă această majoritate nu-și exprimă clar punctul de vedere. Evident că și minoritatea trebuie să aibă un punct de vedere, însă, în jocul deciziilor democratice, majoritatea este cea care fixează legile și limitează uneori dezvoltarea noilor tehnologii și biotehnologii, care ar putea leza demnitatea umană. De aceea, acestea trebuie să fie abordate și din perspectivă morală. Acest „trebuie“ nu presupune, evident, o cenzură a cercetării, ci o umanizare a tehnicii pentru ca aceasta să nu devină un pericol pentru umanitate.

Biotehnologiile actuale sunt în măsură să intervină în patrimoniul genetic al oricărei ființe vii, inclusiv a omului. Această posibilitate dă naștere la o speranță imensă: eradicarea anumitor suferințe, corectarea anomaliilor genetice, hrănirea întregii planete etc.

Cum ne situăm ca și creștini în fața acestor provocări? Cum să aplicăm noile tehnologii pentru a nu ne îndepărta de vocația încredințată de Dumnezeu de a «păzi» creația Sa?

Dacă tehnologiile și biotehnologiile vor fi puse din ce în ce mai mult în slujirea și promovarea unor ideologii care consideră că doar «piața economică» a societății de consum reprezintă criteriul prioritar al echilibrului social, mai mult ca sigur această orientare va avea un efect nihilist și destructurant asupra vieții morale. Acest lucru se poate observa, deja, pe majoritatea canalelor mass-media care

celebrează emanciparea sexuală, hedonismul și libertinismul, abandonarea tradițiilor spirituale, morale și culturale.

În fața acestor provocări, Domnul profesor Mantzaridis consideră că Teologia, în general, și Teologia morală, în special, sunt somate să reacționeze. Evident că reacția teologilor nu poate fi dictatorială și constrângătoare, dar nici relativistă și indiferentă. În conformitate cu Evanghelia, orice reacție teologică la un fenomen social trebuie să respecte libertatea și demnitatea fiecărei persoane umane dar, în același timp, să exprime cu fermitate faptul că libertatea nu se identifică cu libertinismul orgolios și agresiv al indivizilor izolați, iar demnitatea umană nu se poate păstra și promova decât relația ei cu demnitatea divino-umană a Fiului lui Dumnezeu întrupat.

Analizând mai atent provocările societății secularizate de astăzi la adresa Teologiei morale, Domnul profesor Mantzaridis constată că societatea contemporană se caracterizează și printr-o tensiune acută între morala tradițională creștină și morala post-tradițională seculară. În societatea tradițională creștină, toate instituțiile care se ocupă de problemele omului condamnă aceleași vicii și patimi și încurajează aceleași virtuți. În schimb, în societatea post-tradițională globală asistăm la o destrămare a valorilor morale creștine. Într-o asemenea societate, apare o anumită

omogenizare socială, oamenii sunt supuși aceluiași influențe publicitare, iar valorile morale devin realități convenționale, legate de categoriile sociale ale binelui și răului și nu de realitatea ontologică a omului. Așa se explică de ce asistăm astăzi la un relativism și libertinism moral și spiritual global.

El se poate observa destul de ușor în dilemele morale, care afectează profund atât individul, cât și societatea. Cele mai grave sunt dilemele morale care afectează profund viața de familie: divorțul, abandonul copiilor, avortul, homosexualitatea și cele care afectează viața individului: agresivitatea sexuală, prostituția, drogurile, alcoolismul etc.

Această situație impune, în viziunea Domnului profesor Mantzaridis, o atitudine critică a teologiei, mai ales atunci când aceste dileme morale sunt promovate ca fiind normale și de structurile socio-politice, lezând astfel, libertatea și demnitatea omului. Însă atitudinea critică a teologiei, pentru a nu deveni agresivă, trebuie să se înscrie în orizontului libertății harului Duhului Sfânt, prezent în lucrarea și misiunea Bisericii lui Hristos.

Harul Duhului Sfânt inspiră, cu certitudine, conștiința unui angajament etic în structurile sociale care depășește dorința de reușită socială, dorința de putere a unei clase, a unui partid, a unei etnii sau chiar a unei comunități religioase asupra altor comunități.

Primatul harului, al libertății și solidarității iubitoare determină o apropiere față de toți oamenii dar, mai ales, față de cei aflați în suferință: săracii, bolnavii, asupriții, marginalizații societății. În această perspectivă a libertății, solidarității, dreptății sociale, teologia trebuie să demaște orice structură nedreaptă care, mai ales în societățile totalitare, reprezintă proiecția ideală a unui individ sau a unui grup, unit pe bază de interese comune, și a cărui propagandă ideologică maschează setea sa de putere, de avere și de plăcere.

Demascarea acestor tentații majore, prezente permanent în natura umană, și atitudinea critică față structurile care le susțin, provoacă, așa cum vedem în spațiul public, o anumită tensiune între Teologia morală și etica seculară. Însă, în orizontul acestei tensiuni, teologul trebuie să evite orice atitudine agresivă și să adopte o atitudine fraternă, care demască răul, dar are un respect deosebit față de persoană. Altfel spus, teologul trebuie să fie ferm în atitudinile sale de demascare a răului sub toate aspectele, fermitate care, uneori, ar putea fi suspectată de „agresivitate”, însă în intimitatea conștiinței sale, el trebuie să poarte în rugăciune pe toți „adversarii” săi. Aceasta presupune în existența concretă a teologului creștin o relație profundă între iubire și dreptate, între lege și faptă, între morală și spiritualitate.

Domnul profesor Mantzaridis consideră că astăzi, mai mult ca oricând, o morală autonomă, separată de spiritualitate

sau o spiritualitate separată de disciplina morală sunt inoperabile în orizontul vieții creștine. De aceea este nevoie de o sinteză între morală și spiritualitate, între dreptate și sfințenie, mai ales în planul concret al misiunii Bisericii. Această sinteză poate fi înnoitoare și pentru sistemele de etică seculare, care acordă fie o prioritate logică „individului”, afirmând că societatea este doar suma „indivizilor” ce o compun (etica liberală), fie o prioritate societății, afirmând că «individul» nu are valoare decât în măsura în care se dedică societății, binelui comun (etica socială).

În viziunea Domnului profesor Mantzaridis, tensiunea dintre individ și societate, persoană și comunitate umană, libertate și responsabilitate socială nu poate fi depășită decât în spațiul sacramental și liturgic al Bisericii, în care fiecare își descoperă vocația și demnitatea sa în istorie în comuniune cu Hristos și, în Hristos, cu întreaga creație a lui Dumnezeu, care suspină după mântuire.

C. Din perspectivă ecumenică, remarcăm faptul că Domnul profesor Mantzaridis acordă o atenție deosebită unității creștine, în general, și unității Bisericilor ortodoxe, în special. Această sensibilitate ecumenică se reflectă nu doar în operele Domniei Sale, ci și în efortul concret, pe care l-a făcut pe tot parcursul activității sale, de a găsi noi mijloace de comunicare și cooperare între Bisericile creștine din Europa. În

acest context, se cuvine să subliniem că Domnul profesor Georgios Mantzaridis a fost întotdeauna, și este și astăzi, un prieten al Bisericii Ortodoxe Române, sprijinind schimburile de profesori și studenți și oferind posibilitatea multor studenți români de a studia la Universitatea „Aristotel” din Tesalonic. Această atitudine ne revelează, încă o dată, faptul că Domnia Sa este un teolog al iubirii și al dreptății, al dialogului și universalității Ortodoxiei, un reprezentant remarcabil al teologiei contemporane din Grecia.

Pentru aceste calități deosebite, pentru remarcabila sa activitate didactică și de cercetare pusă în slujirea valorilor universale ale credinței creștine, pentru colaborarea rodnică cu teologia și Biserica Ortodoxă Română prin sprijinul real acordat multor studenți teologi români, Senatul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași are bucuria și onoarea de a acorda domnului profesor Georgios Mantzaridis titlul de DOCTOR HONORIS CAUSA.

Comisia de întocmire a Laudatio:

Președinte,

Prof. univ. dr. **Vasile IȘAN**,

Rector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Membri:

Prof. univ. dr. **Constantin RUSU**, Președintele Senatului
Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași;

Înalt Prea Sfinția Sa TEOFAN, Arhiepiscopul Iașilor și
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei;

Prof. univ. dr. pr. **Gheorghe POPA**, Prorector al Universității
„Alexandru Ioan Cuza” din Iași;

Prof. univ. dr. pr. **Ion VICOVAN**, Decanul Facultății de Teologie
Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași.

Iași, 12 Noiembrie 2014